

*Татенко Назар Юрійович,
здобувач ступеня доктора філософії;
Державний торговельно-економічний університет*

РОЗМЕЖУВАННЯ АУДИТУ ОПОДАТКУВАННЯ ВЕЛИКИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Аудит оподаткування в сьогоденних умовах є важливим інструментом для уникнення порушень мінливого податкового законодавства. Так, для більшості суб'єктів господарювання зміни податкового законодавства призвели до зростання навантаження і так доволі складних умов ведення підприємницької діяльності в умовах воєнного стану. Зокрема Законом № 3453-ІХ від 09.11.2023 «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо скасування мораторію на проведення податкових перевірок» було скасовано мораторій на проведення податкових перевірок, а законопроект № 11416-Д від 30.08.2024 «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо особливостей оподаткування у період дії воєнного стану» станом на сьогодні пропонує підвищення податків. Так, для прикладу для ФОП I, II та IV груп пропонується встановити військовий збір у розмірі 10% від мінімальної заробітної плати, а для банків встановити ставку податку на прибуток у 2024 році в розмірі 50% [3; 4]. При цьому особливо важливим аудит оподаткування лишається саме для великих підприємств, що мають складну структуру і помилки в оподаткуванні можуть призвести до значних донарахувань та штрафних санкцій. А враховуючи Євроінтеграційний напрям, аудит оподаткування набуває особливої ролі.

Водночас проблематика аудиту оподаткування полягає у відсутності чіткого розмежування такого аудиту як окремого напрямку. Ні в чинному законодавстві, ні в МСА (Міжнародних стандартах контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг), ні в Директивах ЄС не визначається аудит оподаткування, як чітко й однозначно виокремлений напрям. В працях науковців і практиків аудит оподаткування часто ототожнюють з податковим аудитом, що в свою чергу не дає можливості забезпечити єдиний підхід до вивчення такого виду аудиту. А дослідження позитивного впливу аудиту оподаткування на функціонування великого підприємства фактично не досліджувалась. Тому розмежування аудиту оподаткування є необхідним для подальшого вивчення і формування єдиного уніфікованого підходу.

Визначення аудиту оподаткування і податкового аудиту не визначені в законодавчій базі України. Проте не можна стверджувати, що ці два напрями є тотожними. Перш за все, вони різняться за суб'єктами проведення. *Законодавчо прямого посилання на таку розбіжність немає, але до такого висновку можна прийти, розглянувши основні функції Департаменту податкового аудиту Державної податкової служби України [2]:*

1) методологічне забезпечення контрольно-перевірочної роботи;

- 2) аналітично-інформаційне забезпечення контрольно-перевірочної роботи;
- 3) організація та координація роботи підвідомчих структурних підрозділів територіальних органів ДПС щодо обміну інформацією з компетентними органами іноземних держав за запитом з питань, віднесених до компетенції структурного підрозділу;
- 4) аналіз та управління ризиками у частині формування плану-графіка проведення планових документальних перевірок платників податків;
- 5) організація та координація роботи територіальних органів ДПС щодо складання та виконання плану-графіка проведення планових документальних перевірок платників податків;
- 6) організація проведення документальних перевірок;
- 7) організація проведення фактичних перевірок платників податків;
- 8) ведення Державного реєстру реєстраторів розрахункових операцій;
- 9) організація контролю за цільовим використанням гуманітарної допомоги;
- 10) організація роботи та здійснення контролю за застосуванням адміністративного арешту (арешту) майна платника податків та/або зупинення видаткових операцій на їх рахунках у банках;
- 11) забезпечення виконання Угод щодо автоматичного обміну інформацією про фінансові рахунки (FATCA і CRS) з компетентними органами інших держав;
- 12) координація роботи структурних підрозділів ДПС з питань організації та здійснення внутрішнього контролю в ДПС;
- 13) організація та контроль за наданням адміністративних послуг;
- 14) формування та ведення Реєстру отримувачів бюджетної дотації;
- 15) організація та контроль за правомірністю бюджетного відшкодування податку на додану вартість (ПДВ) (у межах компетенції структурного підрозділу);
- 16) здійснення у випадках, передбачених законом, провадження у справах про адміністративні правопорушення (у межах компетенції);
- 17) застосування штрафних (фінансових) санкцій за несвоєчасність подання звітності, встановленої законодавством, контроль за додержанням якого покладено на ДПС, та за результатами проведення перевірок платників податків, штрафних (фінансових) санкцій до платників єдиного внеску за порушення законодавства з єдиного внеску.

Отже, однією з основних функцій Департаменту Податкового аудиту входить організація проведення податкових перевірок (податкових аудитів). Тому можна стверджувати, що податковий аудит є державною перевіркою, а аудит оподаткування варто розглядати як напрям незалежного аудиту, що здійснюється аудиторськими фірмами. До того ж, такий підхід відповідатиме Євроінтеграційному напрямку України. Адже в багатьох країнах ЄС, для прикладу у Франції і Німеччині, податковий аудит (англ. tax audit) є перевіркою

податковими органами [5; 6]. І на офіційному сайті Cambridge Dictionary зазначається, що податковий аудит - це офіційна перевірка інформації, яку особа або бізнес надає податковому органу, на предмет її достовірності та законності [7]. В той же час в країнах ЄС поняття «taxation audit» не зустрічається у вжитку.

Отже, розмежування аудиту оподаткування і податкового аудиту є необхідним як в Україні, так і країнах ЄС. Особливо такий поділ актуальний для великих підприємств, які як правило підпадають під податкові аудити, оскільки такі підприємства в більшості випадків є великими платниками податків. І тому податкові органи в першу чергу зацікавлені, щоб такі компанії не порушували ведення податкового обліку та складання податкової звітності. Для прикладу у січні – серпні 2024 року Центральне міжрегіональне управління ДПС по роботі з великими платниками податків донарахувало податку на додану вартість у сумі 168,9 млн грн, податку на прибуток у сумі 109,3 млн грн, а також застосувало штрафні (фінансові) санкції на суму більше 70,9 млн грн [1].

Список використаних джерел

1. Відпрацювали платників, що мали взаємовідносини з контрагентами – платниками ПДВ, які відповідають критеріям ризиковості. *cvp.tax.gov.ua*. URL: <https://cvp.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/821689.html> (дата звернення: 26.09.2024).
2. Завдання і функції Департаменту податкового аудиту. *tax.gov.ua*. URL: <https://tax.gov.ua/pro-sts-ukraini/struktura/aparat/departament-podatkovogo-auditu/zavdannya-i-funktsii/> (дата звернення: 26.09.2024).
3. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо скасування мораторію на проведення податкових перевірок: Закон України від 09.11.2023 р. № 3453-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3453-20#Text> (дата звернення: 26.09.2024).
4. Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України щодо особливостей оподаткування у період дії воєнного стану: Проект Закону України від 30.08.2024 р. № 11416-д. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/44809> (дата звернення: 26.09.2024).
5. Complete guide to tax control in France. *Buy Made Easy - Externalisation des Achats*. URL: <https://www.buymadeeasy.com/en/blog/complete-guide-to-tax-control-in-france> (date of access: 26.09.2024).
6. German tax monthly: information on the latest tax developments in Germany. Frankfurt : KPMG Germany, 2022. 7 p. URL: <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/us/pdf/2022/08/tnf-germany-aug24-2022.pdf> (date of access: 26.09.2024).
7. Tax audit. *Cambridge Dictionary | English Dictionary, Translations & Thesaurus*. URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/tax-audit?q=Tax+audit> (date of access: 26.09.2024).